

**VALVONTAVIRANOMAISTEN
ROOLI OIKEUKSIEN
TOTEUTTAMISESSA**

Oikeus sosiaali- ja terveyspalveluihin I

15.5.2014

Sanna Hyttinen

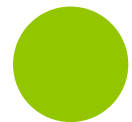
VÄITÄN, ETTÄ...

- Valvontaviranomaisilla on suurempi ja monipuolisempi rooli yksilön oikeuksien turvaajina ja toteuttajina kuin oikeustieteellisen keskustelun perusteella voisi ajatella
- Tämä koskee myös ja erityisesti perus- ja ihmisoikeuksia
 - Esitetyt näkemyksen puhtaasti omia, en edusta mitään tahoa

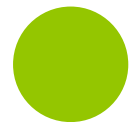
MÄÄRITELMIÄ

- Valvontaviranomaiset tässä yhteydessä ensisijassa AVI:t ja Valvira
- Oikeuksilla viitataan
 - Ihmis- ja perusoikeuksiin
 - Esim. oikeus sosiaaliturvaan, oikeus lääkinnälliseen apuun ja oikeus terveystalouteen
 - Kansallisessa ja EU-lainsäädännössä turvattuihin lain tasoihin oikeuksiin, jotka osaltaan konkretisoivat ihmis- ja perusoikeuksia
 - Esim. oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun

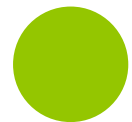
KESKUSTELUSTA...

- Hiljaisuus
 - Vain EOA ja OK
- Lyhyesti mainitaan kantelumahdollisuus myös valvontaviranomaisille
- Vähättelevää
 - ”Uhkasakkokin olisi mahdollista – ei käytetä”
 - ”Ei tehokas oikeussuojakeino”
- Terveystenhuollon yhteydessä voidaan valvontaviranomaisten toimintaa kuvata enemmän
 - Erityisesti ammattihenkilövalvonta saa huomiota
- Kuvailua ilman syvällisempää toiminnan analysointia

ROOLI 1: KANTELUIDEN KAUTTA TOTEUTETTAVA OIKEUSTURVA

- Yksilön näkökulmasta valvontaviranomaiset näyttäytyvät usein ensisijassa oikeusturvan tuottajina – paikkana, johon voi kannella, kun on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun
- Valvontaviranomaisten tärkeä rooli
- Kannella voi myös täysin yksityisestä toiminnasta
- Rajoituksia
 - Jälkikäteistä
 - Pitkät käsittelyajat
 - Nostaa esille vain ne ongelmatilanteet, joista joku henkilö valittaa

ROOLI 2: OIKEUKSIEN TOTEUTUMISEN VARMISTAMINEN MUUN REAKTIIVISEN VALVONNAN KAUTTA

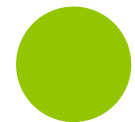
- Valvonta voi tulla vireille monella eri tavalla, esim.
 - Ilmoituksella vireille tulleet
 - Oma-aloitteinen valvonta
 - Suunnitelmaperusteinen valvonta
 - Valvontaohjelmat
- Valvonnan keinot moninaiset, esim:
 - Asiakirjavalvonta
 - Tarkastukset
 - Keskustelut ja muu ohjaaminen; koulutus
- Valvonnan seuraukset voivat olla monenlaisia
 - informaatio- tai hallinnollisesta ohjauksesta uhkasakkoon ja rikosilmoituksen tekoon

ROOLI 3: OIKEUKSIEN TOTEUTTAMINEN / TOTEUTUMISEN VARMISTUMINEN ENNAKOLTA - LUPAHALLINTO

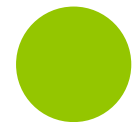
○ Lupahallinto

- Ammattihenkilöt
 - Esim. koulutusvaatimukset – oikeus laadukkaaseen ja hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon
 - Ammattieettiset velvollisuudet – laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä
- Toiminnan edellytykset
 - Esim. tilat – yksityisyyden suoja
- Laitteet
- Raskauden keskeytys, sterilointi, elinsiirrot
 - Oikeus määrätä omasta kehostaan; oikeus nauttia korkeimmasta mahdollisesta terveydentilasta

ROOLI 4: OHJAUS, MÄÄRÄYKSET, ASiantuntijuus

- Ohjaus
 - Liittyy kaikkiin valvonnan muotoihin
 - Ohjeet
- Määräykset
 - Esim. omavalvontamääräykset
- Koulutus
- Asiantuntijaosallistuminen
 - Lausunnot
 - Työryhmiin osallistuminen

VALVONTAVIRANOMAISTEN ROOLEIHIN LIITTYVÄT VAHVUUDET OIKEUKSIEN TOTEUTTAMISESSA

- Ennakollisuus + jälkikäteisen & ennakollisen yhteys
- Asiantuntemus
 - Sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat sekä juristit
- Laaja kirjo mahdollisia toimenpiteitä
 - Viime kädessä myös uhkasakko mahdollinen
 - Vrt. esim. EAO – hyvitysehdotus
- Vaikuttavaa (?)
- Valvovat myös täysin yksityisiä tahoja
 - EOA + OK voivat valvoa lähinnä vain tilanteita, joissa on joku linkki julkiseen hallintoon – esim. ostopalvelut

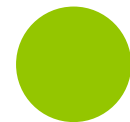
HAASTEITAKIN ON...

- Valvonnan vaikutukset
 - ”kuminauha”
 - Suunnitelmaperustaisen valvonnan kulloisetkin kohteet v. muut oikeudet?
- Lainsäädäntöön liittyviä
 - Katvealueita, esim. vaihtoehto- ja esteettiset hoidot
 - Vanhaa lainsäädäntöä
 - Sääntelyn luonne
- Poliittiset tuulet
 - Toimintavapauksien lisäämispyrkimykset – valvonta koetaan toimintamahdollisuuksia rajoittavana
- Niukat resurssit

VALVONTAVIRANOMAISILLA ON USEIN AJATELTUA MERKITTÄVÄMPI ROOLI KOSKA...

- Valvontaviranomaisten toiminta on paljon laajempaa kuin jälkikäteistä kanteluiden käsittelemistä
- Kanteluiden käsitteleminen on laajempaa kuin yksittäisen tilanteen selvittämistä
- Valvontaviranomaisten ennakkollinen rooli on merkittävä oikeuksien toteutumisen kannalta
- Valvontaviranomaisilla on käytössään monipuolinen keinovalikoima
- Vaikuttavuus
- Valvontaviranomaiset valvovat myös
 - täysin yksityisiä toimijoita sekä
 - toimintoja, jotka usein nähdään ”oikeudellisiin menettelyihin sopimattomina”

Kiitos!

